

Opfordring til en ansvarlig genåbning af folkebibliotekerne

04.05.2020

De danske folkebiblioteker havde 37,6 millioner besøgende i 2018. Under nedlukningen af Danmark i forbindelse med Covid19 har folkebibliotekerne været lukket for fysisk fremmøde, mens har åbent digitalt med en stor stigning i de digitale udlån til følge.

Med dette oplæg ønsker vi at opfordre beslutningstagere og myndigheder til at indtænke folkebibliotekerne i en gradvis genåbning af Danmark – nu eller i en senere fase –, da adgangen til oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet, som bibliotekerne tilbyder, er en grundsten i den danske velfærdsmodel. Det fysiske bibliotek og dets mange aktiviteter og tilbud er savnet af mange borgere.

Forbundet Kultur og Information har den 28. april 2020 fået mailsvar fra Sundhedsstyrelsen, om at der ikke på nuværende tidspunkt udarbejdes branche-/sektorspecifikke retningslinjer. Og har i et mailsvar fra Sundhedsstyrelsen den 29. april fået oplyst, at *"For nuværende er meldingen fra CEI (Central Enhed for Infektionshygijene under Statens Serum Institut), at det vurderes, at smitte via genstande som fx bøger kun har begrænset betydning for smitte af virus. Men man kan vælge at sætte bøgerne i karantæne i 72 timer efter udlån"*.

Vi ønsker med dette oplæg at gøre opmærksom på og indgå i en dialog om, hvordan myndighederne kan udforme generelle retningslinjer eller anbefalinger for bibliotekerne konkret på spørgsmålet om materialehåndtering, således at en genåbning kan foregå kontrolleret, sikkert og velovervejet, og at spørgsmålet om karantæne ikke er en individuel lokal vurdering, men sker efter anvisning fra sundhedsmyndighederne.

Nedenfor beskrives derfor scenarier for en delvis genåbning af folkebibliotekerne, og der peges på eksempler på de hensyn og opmærksomhedspunkter, vi som organisationer med et stort kendskab til området særligt vurderer, at der skal tages i forhold til, at folkebibliotekerne er offentligt tilgængelige rum med udlån af fysiske materialer og en høj grad af interaktion. Samtidig understreges, at folkebibliotekerne har en stærk kommunal forankring, og scenarierne vil derfor skulle tilpasses en lokal kontekst.

Scenarie A: Genåbning af bibliotekerne uden borgeradgang til det fysiske rum

Bibliotekerne har i den indledende fase af nedlukningen af Danmark ikke udlånt fysiske materialer. Enkelte kommuner har udlånt bogposer udleveret af lokale forretninger, mens andre har bibeholdt ordninger som "Bogen Kommer" til isolerede ældre medborgere. I de seneste uger har der lokalt været forskellige tiltag, hvor man er begyndt at åbne mere op for udlån af fysiske materialer, hvor borgere f.eks. har kunnet afhente bogposer eller reservede materialer uden at have kontakt med andre brugere af biblioteket.

Et scenarium kunne være en generel begrænset genåbning af bibliotekerne, hvor bibliotekerne igen kunne modtage og udlåne fysiske materialer fra og til borgere - eksempelvis ved, at borgerne reserverer ønsket materiale digitalt, der herefter kan afhentes fysisk. I dette scenarie holdes borgernes adgang til det fysiske bibliotek på et minimum. Der vil dog fortsat være brug for, at der før en genåbning er tilstrækkelige værnemidler til de biblioteksmedarbejdere, der arbejder med de fysiske materialer, samt klare retningslinjer for hvor længe afleveret materiale skal trækkes ud af cirkulation, før det kan genudlånes.

Eksempler på særligt væsentlige opmærksomhedspunkter:

- I. Der skal være tilstrækkelige værnemidler såsom handsker og sprit til rådighed, ligesom der skal være et større fokus på rengøring.
- II. Der skal sikres mulighed for brug af sprit/håndvask ved indgangen.
- III. Der skal være retningslinjer for hvor meget personale, der må være tilstede på arbejdspladsen

IV. Der skal være retningslinjer for afstand mellem personale og borger ved udlevering af fysiske materialer.

V. Der er brug for retningslinjer for, hvordan afleverede materialer håndteres tilstrækkeligt sikkert af personale, herunder en karantæneperiode, før de igen kan udlånes.

VI. Afmærkning af kø/afstand i forbindelse med kø ved udlåns- og afleveringsmaterialer samt reserveringshylder.

VII. Informationsmaterialer til borgerne om sikker brug af biblioteket i forbindelse med Covid19, herunder opfordring til at blive væk ved symptomer på Covid19.

VIII. Der bør ikke gives adgang til bibliotekerne i den selvbetjente åbningstid, da det vurderes, at dette øger risikoen for, at bibliotekets rum bruges som opholdssted, samt at det vil være umuligt at sikre overholdelse af generelle retningslinjer. Selvbetjente biblioteker bør derfor ikke omfattes af en genåbning.

Scenarie B: Genåbning for særlige grupper af brugere

I dette scenarium åbner folkebiblioteket for, at visse grupper af brugere, der har særligt behov herfor eller glæde heraf, f.eks. skolelever eller udsatte borgere, igen kan opholde sig i biblioteksrummet og selv finde ønskede materialer. Dermed bliver biblioteket igen et offentligt tilgængeligt rum, selvom det vil være for en afgrænset målgruppe, og der vil være brug for retningslinjer for, hvordan genåbningen finder sted, ligesom der vil være brug for værnemidler til medarbejdere, der arbejder med de fysiske materialer, samt rengøring af de flader og materialer, som personale og borgere er i kontakt med. Der skal desuden udstikkes retningslinjer for, hvor længe afleveret materiale skal trækkes ud af cirkulation, før det kan genudlånes. I forbindelse med et sådant scenarium er det afgørende, at de relevante beslutningstagere og myndigheder klart afgrænser, hvilke målgrupper der skal have adgang, så det sikres, at biblioteksmedarbejdere ikke skal træffe beslutning om, hvem der må og ikke må få adgang til biblioteksrummet.

Eksempler på særligt væsentlige opmærksomhedspunkter:

I. Der skal på forhånd ske en klar afgrænsning af, hvilke brugergrupper der skal have adgang til biblioteket.

II. Der skal være tilstrækkelige værnemidler såsom handsker og sprit til rådighed for både borgere og personale, ligesom der skal være et større fokus på rengøring.

III. Der skal sikres mulighed for brug af sprit/håndvask og handsker ved indgang.

IV. Der skal være retningslinjer for afstand mellem personale og borgere ved vejledning og formidling.

V. Der er brug for retningslinjer for, hvordan afleverede materialer håndteres tilstrækkeligt sikkert af personale, herunder en karantæneperiode, før de igen kan udlånes.

VI. Afmærkning af kø/afstand i forbindelse med kø ved udlåns- og afleveringsmaterialer, reserveringshylder og skranker.

VII. Bibliotekernes udlåns- og afleveringsmaterialer kræver, at brugerne indtaster pinkoder. Hvordan sikres tilstrækkelig rengøring af udlåns- og afleveringsmaskiner, således at de ikke bliver en kilde til smittespredning?

VIII. Begrænse brug af bibliotekernes pc'er, printer og andet udstyr, hvor borgerne normalt har adgang.

IX. Begrænsning af antal borgere i rummet og eventuel vagtordning til at begrænse brugen.

X. Informationsmaterialer til borgerne om sikker brug af biblioteket i forbindelse med Covid19, herunder opfordring til at blive væk ved symptomer på Covid19

XI. Det foreslås at bibliotekernes øvrige indsatser – herunder læseklubber, lytteklubber, lektiecafeer, fællesspisninger, arrangementer, foredrag med videre følger de generelle retningslinjer for forsamlings og derfor ikke afholdes fysisk pt.

XII. Der bør ikke gives adgang til bibliotekerne i den selvbetjente åbningstid, da det vurderes, at dette øger risikoen for, at bibliotekets rum bruges som opholdssted, samt at det vil være

umuligt at sikre overholdelse af generelle retningslinjer. Selvbetjente biblioteker bør derfor ikke omfattes af en genåbning.

Scenarie C: Genåbning af bibliotekerne med kontakt brugere

I dette scenarie åbner folkebibliotekerne for, at borgerne igen kan opholde sig i biblioteksrummet og selv finde ønskede materialer. Dermed bliver biblioteket igen et offentligt tilgængeligt rum, og der vil være brug for retningslinjer for, hvordan dette gøres, ligesom der vil være brug for værnemidler til medarbejdere, der arbejder med de fysiske materialer, samt rengøring af de flader og materialer, som personale og borgere er i kontakt med. Der skal desuden udstikkes retningslinjer for, hvor længe afleveret materiale skal trækkes ud af cirkulation, før det kan genudlånes. Herudover skal der overvejes en øvre grænse for, hvor mange borgere der kan opholde sig i biblioteksrummet samtidig under hensyntagen til lokale forhold, ligesom det på sigt er afgørende at indtænke, hvordan biblioteksvæsenets samlede infrastruktur, bl.a. den nationale kørselsordning, igen sættes i drift.

Eksempler på særligt væsentlige opmærksomhedspunkter:

- I. Der skal være tilstrækkelige værnemidler såsom handsker og sprit til rådighed for både borgere og personale, ligesom der skal være et større fokus på rengøring.
- II. Der skal sikres mulighed for brug af sprit/håndvask og handsker ved indgang.
- III. Der skal være retningslinjer for afstand mellem personale og borgere ved vejledning og formidling.
- IV. Der er brug for retningslinjer for, hvordan afleverede materialer håndteres tilstrækkeligt sikkert af personale, herunder en karantæneperiode, før de igen kan udlånes.
- V. Afmærkning af kø/afstand i forbindelse med kø ved udlåns- og afleveringsmaterialer, reserveringshylder og skranke.
- VI. Bibliotekernes udlåns- og afleveringsmaterialer kræver, at brugerne indtaster pinkoder. Hvordan sikres tilstrækkelig rengøring af udlåns- og afleveringsmaskiner, således at de ikke bliver en kilde til smittespredning?
- VII. Begrænse brug af bibliotekernes pc'er, printer og andet udstyr, hvor borgerne normalt har adgang.
- VIII. Begrænsning af antal borgere i rummet og eventuel vagtordning til at begrænse brugen.
- IX. Informationsmaterialer til borgerne om sikker brug af biblioteket i forbindelse med Covid19, herunder opfordring til at blive væk ved symptomer på Covid19
- X. Det foreslås at bibliotekernes øvrige indsatser – herunder læseklubber, lytteklubber, lektiecafeer, fællesspisninger, arrangementer, foredrag med videre følger de generelle retningslinjer for forsamlinger og derfor ikke afholdes pt.
- XI. Der bør ikke gives adgang til bibliotekerne i den selvbetjente åbningstid, da det vurderes, at dette øger risikoen for, at bibliotekets rum bruges som opholdssted, samt at det vil være umuligt at sikre overholdelse af generelle retningslinjer. Selvbetjente biblioteker bør derfor ikke omfattes af en genåbning.

Listen af særligt væsentlige opmærksomhedspunkter i hvert scenarie er ikke udtømmende, og vi stiller os gerne til rådighed for en uddybning af aktuelle relevante problemstillinger og praktiske erfaringer.

Med venlig hilsen

Danmarks Biblioteksforening, Bibliotekschefforeningen, HK Kommunal og Forbundet Kultur og Information